

S

ygn. akt IV U 395/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

4 października 2023 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Matusiak

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewelina Kubiczak- Kleśta

po rozpoznaniu na rozprawie 4 października 2023 roku w Sieradzu

odwołania P. N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z 24 lipca 2023 r. Nr (...), (...), (...)

w sprawie P. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia postojowego

oddala odwołanie;

zasądza od P. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Sygn.akt IV U 395/23

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24.07.2023r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., opierając się o art. 15zx ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2021r. poz. 2095 ze zm.) oraz art. 83 ust.1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2023r. poz. 1230 t.j.), zobowiązał P. N. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń postojowych z wniosku RSP-CZ oraz RSP-CK w kwocie 6.240 zł w terminie miesiąca od otrzymania decyzji wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, naliczonymi od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia postojowego do dnia zwrotu. W uzasadnieniu organ wskazał, iż 23 listopada 2020 r. P. N. złożyła wniosek RSP-CZ o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym COVID-19 dla umów cywilnoprawnych a 25 listopada 2020 r. na podstawie złożonego wniosku otrzymała świadczenie postojowe w kwocie 2.080 zł. Dalsze świadczenia postojowe za kolejne okresy zostały wypłacone wnioskującej na podstawie wniosków RSP-CK, złożonych 14.12.2020r. i 08.01.2021r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył, iż jednym z warunków przyznania świadczenia postojowego było zawarcie umowy zlecenia przed 1 kwietnia 2020 r., tymczasem w wyniku postępowania kontrolnego, przeprowadzonego w firmie (...) A. C. ustalono, że umowa zlecenia z płatnikiem

została zawarta 1 lipca 2020 r., a więc po ustawowym terminie. Tym samym wniosek złożony przez P. N. w dniu 23.11.2020r. nie spełnia wymogów formalnych, przez co świadczenia postojowe zostały wypłacone nienależnie. W efekcie P. N. jako osoba, która pobrała nienależne świadczenie postojowe jest zobowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami za opóźnienie.

Odwołanie od decyzji organu rentowego złożyła P. N.. Odwołująca podniosła, iż w dniu 2 stycznia 2020 r. zawarła z (...)umowę zlecenia na okres od 2 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. a co za tym idzie, na dzień 1 kwietnia 2020 r. pozostawała w stosunku zatrudnienia na podstawie tej umowy cywilnoprawnej. Oznacza to, iż na dzień złożenia wniosku o świadczenie postojowe, tj. na dzień 23.11.2020r. odwołująca spełniała określone przepisami przesłanki nabycia prawa do świadczenia postojowego, przez co nie ma podstaw do uznania tego świadczenia za nienależnie pobrane.

Do odwołania zostały załączone kserokopie: umowy zlecenia, zawartej w dniu 02.01.2020r. między firmą (...)w C. jako zleceniodawcą i P. N. jako zleceniobiorcą na okres od 02.01.2020r. do 31.12.2020 r.; aneksu do ww. umowy, na mocy którego strony rozwiązują umowę z dniem 30.06.2020r., rachunku, wystawionego przez P. N. zleceniodawcy w dniu 31.03.2020r., informacji o przychodach (PIT-11), wystawionej przez A. K. jako płatnika P. N.. W odwołaniu zostały także zawarte wnioski o przesłuchanie A. K. na fakt relacji prawnej, łączącej go z P. N. oraz zobowiązanie go do złożenia dokumentacji, związanej z zawartą umową zlecenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

P. N. jako osoba wykonująca umowę, w dniu 23.11.2020 r. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 dla umów zlecenia. Jako zleceniodawca został wskazany A. C. prowadzący działalność pod firmą (...) w S.. W części zawierającej informacje o zawartej umowie podano, iż umowa została zawarta 1 marca 2020 r. na okres od 01.10.2020r. do 01.01.2021r. Miesięczny przychód wynikający z umowy został określony na kwotę 2.349,44 zł a przychód w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku na kwotę 2.029 zł. Wnioskodawczyni podała, że zleceniodawca odmówił złożenia w jej imieniu wniosku o świadczenie postojowe a przy tym nastąpiło ograniczenie wykonywania umowy. Wysokość uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku została określona na 0,00 zł. Kolejno w dniach 14.12.2020r. i 08.01.2021r. P. N. złożyła wnioski o świadczenia postojowe za kolejny okres w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym COVID-19 dla umów cywilnoprawnych z tytułu umów zawartych z firmą (...) podając, iż jej sytuacja materialna wykazana we wniosku o świadczenie postojowe nie uległa poprawie. Łączna kwota świadczeń postojowych wypłaconych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych P. N., mających swe źródło we wniosku z dnia 23.11.2020r., wyniosła 6.240 zł.

W toku kontroli płatnika składek - firmy (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił, iż P. N. była związana z A. C., prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) trzema umowami zlecenia, zwartymi kolejno: 1 lipca 2020 r. i 1 października 2020 r. na okresy 3 miesięcy; 1 stycznia 2021r. na okres 6 miesięcy, przy czym ta ostatnia umowa została wypowiedziana przez zleceniobiorcę 19.04.2021r.

(wnioski, umowy decyzje, protokół kontroli, protokół przyjęcia wyjaśnień, zestawienie różnic w aktach ZUS, okoliczności bezsporne)

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie ww. dowodów, mając na uwadze, że nie był on sporny między stronami niniejszego postępowania. Dowodów z dokumentów żadna ze stron nie kwestionowała, a sąd z urzędu nie znalazł podstaw do tego, aby odmówić im wiarygodności i mocy dowodowej. Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął dowód z zeznań świadka A. K. oraz z dokumentacji, związanej z umową, jaką odwołująca zawarła z ww. świadkiem jako nieprzydatny dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Podstawą prawną przyznania świadczenia postojowego jest art. 15zq ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U.2023.1327 t.j. - dalej: ustawa). Prawo do świadczenia postojowego przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia COVID-19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna w rozumieniu art. 15zq ust. 1 pkt 2 i ust. 3 cytowanej ustawy.

Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 2 tej ustawy, osobie wykonującej umowę agencyjną, umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowę o dzieło przysługuje świadczenie postojowe.

W myśl art. 15zq ust. 5 ustawy osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje, jeżeli:

- 1) umowa cywilnoprawna została zawarta przed dniem 1 kwietnia 2020 r.;
- 2) przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku;
- 3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu.

Zgodnie z art. 15zs ustawy, ustalenie prawa do świadczenia postojowego następuje na wniosek osoby, o której mowa w art. 15zq ust. 1, zwanej dalej „osobą uprawnioną”, składany do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ust. 1). W przypadku osoby wykonującej umowę cywilnoprawną wniosek składany jest za pośrednictwem odpowiednio zleceniodawcy lub zamawiającego (ust. 2).

Odpowiednio (ust 4) zleceniodawca lub zamawiający załącza do wniosku:

- 1) oświadczenie potwierdzające:
 - a) niedojście do skutku lub ograniczenie wykonywania umowy cywilnoprawnej z powodu przestoju w prowadzeniu działalności, o którym mowa w art. 15zq ust. 3,
 - b) datę zawarcia i wysokość wynagrodzenia z tytułu umowy cywilnoprawnej,
 - c) uzyskanie przez osobę wykonującą umowę cywilnoprawną w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, przychodu nie wyższego niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku,
 - d) otrzymanie oświadczenia od osoby wykonującej umowę cywilnoprawną, że nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu oraz o wysokości uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych;
- 2) kopię umów cywilnoprawnych.

Jak wynika z regulacji ust. 4 pkt d) ustawy to zleceniobiorca składa oświadczenie o niepodleganiu ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu oraz o wysokości uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych.

Zgodnie z art. 15zr ust. 1 ww. ustawy, świadczenie postojowe przysługuje w wysokości 80% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego w 2020 r. nie więcej niż trzykrotnie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 4. W ust. 2 art. 15zr postanowiono, że w przypadku gdy

suma przychodów z umów cywilnoprawnych w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskana w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe wynosi mniej niż 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2020 r. świadczenie postojowe przysługuje w wysokości sumy wynagrodzeń z tytułu wykonywania tych umów cywilnoprawnych.

Zasady regulujące obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego zostały określone w art. 15 z ustawy. Ust.1 stanowi, iż osoba, która pobrała nienależnie świadczenie postojowe, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

2. Za nienależnie pobrane świadczenie postojowe uważa się świadczenie:

1) przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie lub odpowiednio zleceniodawcę lub zamawiającego;

3. Odsetki, o których mowa w ust. 1, są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia postojowego do dnia zwrotu.

W świetle ustaleń, związanych z podstawami faktycznymi przyznania P. N. świadczenia postojowego w realizacji wniosków z 23.11.2020 r. oraz z 14.12.2020r. i 08.01.2021r. nie budzi wątpliwości, iż wypłata tych świadczeń nastąpiła w wyniku złożenia przez wnioskodawczynię fałszywego oświadczenia, dotyczącego daty zawarcia umowy cywilnoprawnej. Umowa ta nie została bowiem zawarta, tak jak wskazano to we wniosku z 23.11.2020 r., w dniu 1 marca 2020 r., a dopiero w dniu 1 lipca 2020 r. Oświadczenie P. N. jako zleceniobiorcy, dotyczące daty zawarcia umowy zlecenia z A. C., zastanowiło zaś jedną z koniecznych przesłanek wypłaty świadczenia postojowego. Odwołując się od decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego P. N. wskazuje na inne przesłanki, które miałyby stanowić podstawę faktyczną przyznania prawa do świadczenia postojowego aniżeli te, które były przedmiotem oceny a następnie decyzji organu rentowego o wypłacie świadczenia. Istota odwołania sprowadza się zatem do wykazania, iż P. N. w rzeczywistości spełniła przewidziane ustawą przesłanki warunkujące nabycie prawa do świadczenia postojowego, choć są one inne od tych, które były przedmiotem oceny organu rentowego, rozpoznającego wniosek z dnia 23.11.2020 r. Według odwołującej, to sąd ubezpieczeń społecznych miałby - z pominięciem wyłącznej kompetencji organu rentowego – ustalić przesłankowo, iż pomimo podania fałszywego oświadczenia co do daty zawarcia umowy cywilnoprawnej, to jednak wnioskodawczyni spełniała warunki do otrzymania świadczenia postojowego, które tym samym nie może zostać zakwalifikowane jako świadczenie nienależnie pobrane. W ocenie Sądu Okręgowego nie można zaakceptować tak sformułowanego założenia, czego konsekwencją było pominięcie zgłoszonych w odwołaniu wniosków dowodowych. Przed sądem ubezpieczony może jedynie żądać korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swą rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego decyzją, nie może natomiast żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował. Oznacza to, iż P. N. w postępowaniu odwoławczym nie może żądać ustalenia, iż przysługiwało jej prawo do świadczenia postojowego z tytułu umowy zlecenia zawartej z A. K., skoro tej przesłanki, jako warunku nabycia prawa do świadczenia postojowego, organ rentowy w ogóle nie badał. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 2022 r. III USKP 5/22 LEX nr 3549636, związek zachodzący między żądaniem pozwu a rozstrzygnięciem sądu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych należy wiązać z tożsamością zachodzącą między treścią decyzji a granicami rozstrzygnięcia sądu, bowiem zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w postępowaniu wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji (art. 477¹⁴ § 2 i k.p.c. i art. 477^{14a} k.p.c.) w granicach jej treści i przedmiotu. Zasadniczo sąd ubezpieczeń społecznych nie może orzekać o żądaniach, o których nie rozstrzygał w zaskarżonej decyzji organ rentowy. Podkreślić należy, że sąd ubezpieczeń społecznych nie może zastępować organu rentowego i we własnym zakresie ustalać prawa do świadczenia. Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy należy podkreślić, iż sąd ubezpieczeń społecznych nie jest władny ustalać niejako w zastępstwie organu rentowego, czy P. N. spełniała warunki do nabycia prawa do świadczenia postojowego w następstwie umowy cywilnoprawnej, zawartej z innym podmiotem, aniżeli A. C.. Skoro ewentualne inne umowy cywilnoprawne, jakie P. N. zawierała przed 1 kwietnia 2020 r. nie zostały wskazane

w złożonym w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, to tym samym sąd ubezpieczeń społecznych nie posiada kognicji do orzekania w zastępstwie organu rentowego, iż stanowiły one faktyczną podstawę do przyznania świadczenia postojowego. W konsekwencji należy uznać, iż organ rentowy wykazał, iż w stosunku do P. N. zostały spełnione przesłanki, uzasadniające żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego, określone w art. 15 z ustawy covidowej, w wyniku czego odwołanie jako bezzasadne podlega oddaleniu. O kosztach zastępstwa procesowego organu rentowego, ustalonych stosownie do § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265) z orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.